

geslagen en tot stilstand gekomen. Dat is onze tragedie. Alleen kunst remt de tijd af, houdt hem zelfs vast in fysieke zin - de tijd nemen om iets te maken.'

Het citaat treft mij door zijn conservatisme: het vermogen om de geschiedenis te kennen 'als het bij elkaar verzamelde geweten' behoort naar mijn gevoel tot een oud humanistisch ideaal. Meer dan ooit staat het gecentraliseerde (ge)weten ter discussie en wordt de wetensvolle blik afgelost door een zoekend ontrafelen van hoe de geschiedenis zich aan ons voordoet. In zijn slotzinnen wint Fuchs dan weer mijn volledige sympathie: de utopie van het kunstwerk ligt inderdaad in de tegenkracht van de consumerende tijd.

Geprojecteerd op het Vere-project, maakt het citaat een interessante paradox zichtbaar: in de mate dat De Vere het repertoire - en dus ook de geschiedenis - onderzoekt, laat het de tijd ontstaan in een hongriger nu.

Om met het eerste lid van de paradox te beginnen: het repertoire. Je zou het Vere-project kunnen beschouwen als een aftasten van de bronnen van het denken. Het repertoire vormt het geheugen van de mensheid waarin verschillende manieren om met de werkelijkheid om te gaan in drama vorm gekregen hebben. Het

verhaal van de mensheid is er ten dele uit reconstrueerbaar, niet vanuit een Fuchsiaanse centrale wetenschap, maar juist in zijn conglomeraat aan denkpijsten en opvattingen. Concreet, Thomas Bernhard met zijn nijdig gekanker kijkt anders naar mens en wereld dan pakweg Tsjechov of Büchner. En het fascinerende aan repertoire is nu juist dat je in die verschillende denkwortels kan afdalen. Alleen, dan moet je wel de tijd nemen om in een oeuvre binnen te dringen.

En die tijd neemt De Vere niet. Integendeel. In het hier en nu van de scène worden alle tekstfragmenten opgezogen in hun onmiddellijke, directe werking. De Vere stelt een soort reader van de wereldliteratuur samen, een paar regels Shakespeare, een streepje Brecht, en nog wat sprokkelhout uit actuele teksten, maar deze snipperanthologie vindt nergens adem of rust om stil te staan bij een duur, een oeuvre, een gedachtenconstructie. Zo verwordt de zoektocht naar de wortels van het denken tot een zappende uitputting van een op louter momentaan effect beheerst nu. In de noodzakelijke verbranding van het al te vaste in het theater (de planning, het conceptuele, de herhaling), verliest men meteen ook het geluk van de traagheid.

Vrij spel

Misschien is het juist deze paradoxale kracht die van een De Vere-bezoek zo'n spannende gebeurtenis maakt. Het moment (de scène) en de geschiedenis (het repertoire) krijgen vrij spel voor de beperkte duur van een voorstelling. De ene helft van het plezier is de echte onvoorspelbaarheid van hoe acteurs mekaar constant voor de voeten lopen, de andere helft het pure beluisteren van allerhande tekstflarden. Een definitieve dramaturgie wordt hiermee allerm minst beoogd. Eerder kijk je mee op de werf van toneelspelers, zie je hoe acteurs zelf worstelen met materiaal, maak je het plezier mee van een zichtbare fascinatie, het vechten om ruimte, het missen van een pointe. Je ziet een huid die ademt en een hoofd dat denkt. Soms is het heerlijk dat toneel niet meer dan dat is: iets om op te zitten; mensen om naar te kijken; teksten om naar te luisteren; een appél aan mijn verbeelding. Als ik maar het gevoel heb dat het toneel aanwezig is, hier en nu, met het publiek. En ik toe mag schouwen.

1 Zie het artikel hierover van W. Schrickx in Documenta 14(1996)1: 3-11.

deSingel 97/98

'De man die de wolken meet' is de titel van een bronzen sculptuur die Jan Fabre heeft bedacht voor het dak van deSingel. Het is een metafoor van de kunstenaar voor het bezig zijn met kunst. Ook het samenstellen van een seizoen is als het meten van wolken. Als het tijdelijk vastnemen van wat voorbij gaat en eigenlijk niet te vatten is. Met het hoofd en de lat hoog in de lucht, maar met de voeten stevig op de grond. Het wikken en wegen van wat mogelijk is, het bevragen van wat noodzakelijk is, het aanvoelen van wat vandaag en morgen relevant kan zijn. Nog meer dan in het verleden wordt deSingel in 97-98 een 'open huis' met een brede waaier aan verschillende kunstvormen: architectuur, muziek, theater, dans en muziektheater.

Wil u er meer over weten, vraag dan onze seizoenpocket aan door middel van deze bon.

STUUR MIJ DE SEIZOENPOCKET 97/98 GRATIS TOE

☐ DHR.	☐ MEVR.	☐ DHR. & MEVR.	IN TE VULLEN IN BLOKLETTERS AUB.
VOORNAAM/NAAM			
STRAAT/NR./BUSNR.			
POSTCODE/WOONPLAATS			
TELEFOON OVERDAG/S AVONDS ..... /			
Etcetera			

DEZE BON ONDER GESLOTEN OMSLAG VERSTUREN NAAR DESINGEL, JAN VAN RIJSWIJCKLAAN 155, 2018 ANTWERPEN OF FAXEN NAAR 03/248.28.00

Jan Fabre, denkmodel, 1997, 'de man die de wolken meet'